

ГЕЛЬСИНКІ

2016

Може, все би сталося інакше, якби я одразу впізнала її й здогадалася втекти. Однак я цього не зробила; я навіть голови не повернула, коли незнайомка сіла на край лавки. Її рухи були повільні: це видавало в ній людину, охочу поговорити. Мені хотілось, щоб вона зрозуміла, що бажання розмовляти я не маю, і я гучно зашаруділа сторінками книжки, яка лежала в мене на колінах. Я прийшла сюди не розводити балачки.

Книжка була бібліотечна; бібліотека розташовувалась за два кроки від парку і огороженого майданчика для вигулу собак, облаштованого в ньому. Завдяки напханому романам пакету, який я мала з собою, мої короткі візити до парку здавалися само собою зрозумілими. А якщо хтось часом питав, я відповідала, що дуже люблю тварин і радо спостерігаю, як вони вовтузяться, та не можу сама завести чотирилапого друга через алергію. Жінка, що сиділа поряд зі мною, як я зрозуміла, теж не мала собаки.

Та насправді моя увага була прикута до вулиці, яка огинала парк. Я нишком поглядала на годинника, хоча прийшла вчасно. Боялася, що прийшла даремно.

Жінка випростала ноги і потягнулася, як це часто роблять люди, міркуючи, як почати розмову: позіхання, поправляння куртки чи характерні рухи руками готували ґрунт для зауваження про погоду чи ще якоїсь абищиці. Утім, про книжку вона не запитала, як не вдалась і до банальних зауважень про температуру повітря надворі.

Я відсунулася на протилежний край лавки, щоб не сидіти близько до тієї причепи. Останнім часом я почала по-новому дивитися на інших нічим не зайнятих людей у парку. Пенсіонерам і безробітним нікуди поспішати, тож їм потрібен був привід, щоб вийти надвір. Може, і я колись стану такою, коли вже не матиму особливої причини ходити до парку і в моєму житті не буде календаря. Мені б теж хотілося, щоб сусіди чули, як гупають мої входні двері — це б давало зрозуміти, що в мене вистачає справ і є друзі, до яких я ходжу в гості. А я натоість приходила б сюди, щоб, стежачи за життям інших, відчувати свою причетність до того, що відбувається.

Білий цвергшнауцер, який наближався до собачого майданчика, привертав замилувані погляди перехожих. Моя сусідка стала зосередженішою. Вона трохи похилилася вперед, і я гадала, що вона нарешті набереться духу й скаже щось — можливо, саме про фотогенічно підстриженого шнауцера і його зразкову поведінку. Однак жінка мовчала.

Книгознавство та бібліотечна справа

НЕВИДИМА

СЕЛО, МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

2006

Вперше з юнацьких років зайшовши до кімнати, я здригнулася від побаченого. Мої фотографії в рамках стояли на столі й на комоді, висіли на стінах. Здебільшого то була вирізана з газет пожовкла реклама, яка продавала все, що можна продати, — від плямоочисників до автозапчастин, — використовуючи зображення жіночих принад. Я надсилала фотографії мамі як доказ того, що працюю моделлю, і гадала собі, що мама збере їх в альбом. Але вона зробила з них віттар на всю кімнату, в якому модні кольори й акційні відсотки ніби влаштували між собою чудернацьке змагання. Радіти тим знімкам не випадало, а пишатися — і поготів. Від них мені робилося зле.

Я відчепила вирізки від стін, згребла світлини, що красувалися на комоді, в купу і запхала до шафи. Поклала згори фото з мотком ниток на тлі полум'я каміна й зачинила дверцята.

Та світлини повернулися на свої місця ще до вечері — навіть реклама каштанового пюре, яка була мені особливо огидною. Мама впоралась напрочуд швидко. Вона встигла це зробити, поки я з тіткою ходила оглядати садок. Тітка зайшла до кімнати, торкнула мене за спину й прошепотіла, що не можна позбавляти матір права пишатися своєю дитиною. Я не могла розповісти їй, наскільки все пішло шкереберть. Тітка глянула на мене й міцно обійняла.

— Ми розширяємо посадки, Іван допомагає, у нас усе нормально, — мовила вона. — Так добре, що ти вдома, Оленко.

Тітка постаріла, як і мама. На подвір'ї вартував новий собака. Більше нічого й не змінилося по моєму від'їзді. На електричному стовпі й досі стриміло чорногузаче гніздо, хоч птахи вже відлетіли у вирій, а біля надвірних дверей так і лишилися висіти піджаки померлих чоловіків. Один носив колись мій тато, другий — покійний чоловік тітки, татової сестри. Вона каже: добре, коли гості думають, що в домі є чоловіки. Ми переїхали до неї після татового похорону, і тепер я повернулася до садиби самотніх удів, де на 8 Березня ми даруватимемо одна одній квіти. Коли я подумала про це, то спитала тітку, чи жене й досі Борис горілку. Доки тітка ходила по пляшку, я нарешті перевзулася в калоші. Вони були нові й легкі; певно, силіконові. Мабуть, саме для мене куплені.

Назавтра вранці я пішла на автобусну зупинку й почала зазирати в шпарини паркану навколо садка і понад ним, трохи віддалік від дороги: ану ж щось видно? Та ніщо не привертало уваги, ніхто б навіть випадково

не забрів сюди. Хіба коли запалають червоним маківки, щось може змінитися. Утім, тітка мала рацію: нам треба більше маку. Я повернулась, і ротів стало більше, тож я ще ввечері замовила для нас тридцятилітрові каністри з питною водою. За кордоном я звикла постійно пити воду й геть забула, що у нас є криниця. Я не знала, чим заплачу за замовлення. Від методів, до яких ми, моделі, вдавалися, аби тримати вагу під контролем, доведеться відмовитися. Але те, що я погрубшала в талії, хвилювало мене найменше.

Я не хотіла, щоб тітка приставала на пропозицію Івана, позичала в нього гроші й збільшувала площу макових угідь, хоч я й довіряла йому і не сумнівалась, що він щиро хоче допомогти. Високе шелестке кукурудзяне поле добре заховало б чималі квіткові насадження, а Борис, який у нас наймитує, зможе розширити їхню площу. Борис був братом Івана і для тітки був як рідний. І все ж мені не хотілося, щоб ми ще більше залежали від банди, на яку працював Іван, постачаючи їй маковий «компот». Не такого майбутнього для нас я хотіла. Про мак не було б і мови, якби моя зовнішність і далі приносила гроші. Ми б закрили компотну «кухню», а я б збудувала тітці новий будинок замість старого чи купила б житло в місті. Їм більше ніколи б не довелося хвилюватися, чи нічого не зміниться й чи платитимуть їм далі пенсії — тим паче що їх однаково ніколи ні на що не вистачало.

Я запевняла, що повернулася, бо скучила за домівкою. Та навряд чи хтось вірив у це. Останніми роками я зовсім не присилала грошей, бо не мала змоги. Я мусила все виправити. Треба було знайти роботу.

Я почала бувати в місті й приглядатися до оголошень про вакансії. В автобусах часто можна було надібати зграйки дівчат, огорнутих серпанком парфумів та передчуття, які їхали до «Паласу» — там у конференц-залі проводили оглядини дівчат-наречених для іноземців. Що ближчим ставало місце призначення, то інтенсивніше коротковолосі починали зашпикувати волосся лаком, а дівчата з довгими кучерями — зачісуватися щітками в такт подзенькуванню тюбиків, коробочок і лпостерок. Я провела роки в гримерках, переповнених такими самими мріями про блискуче майбутнє — з тією тільки різницею, що в парфумній хмарі автобуса вчувався прогірклий жир губної помади, дівчина позаду мене пудрила щоки спонжиком, який не прався роками, а сукенки більшості дівчат мали однаковий візерунок, недолуго наслідуючи шерсть лісових кішок. Я слухала їхні розмови й міркувала, чи не доведеться й мені так само шукати щастя, хоч добре знала, що принців немає ані тут, ані деінде. Та цього не знали дівчата; їхні тремтливі голоси нагадали мені про час, коли я сама втекла до Парижа. Я теж хвилювалась і боялася, що чиню неправильно. Я теж хотіла чогось більшого, ніж могла знайти в рідних краях. Мені був знайомий цей шлях.